Přednáška 1
Úvod: seznámení s kurzem a požadavky
Předmět zájmu politické sociologie a obsah pojmu politika

Lukáš Linek
Katedra sociologie FFUK, kurz Politická sociologie

Cíl a obsah kurzu Politická sociologie

- představit základní koncepty politické sociologie (politika, moc, zájem, stát, politický režim a demokracie)
- představit důležité aspekty politických institucí a politického jednání (politická reprezentace a principy delegace moci, politická kultura, politická participace a politické strany a hnutí)
- diskutovat některá aktuální témata a události

Forma výuky a komunikace

- výuka středa 9:10 – 10:45
- konzultace středa od 10:55
- přednáška a seminář
- forma přednášky: osobní s ppt prezentací s možností studentských vstupů s dotazy a komentáři
- dotazy můžete pokládat kdykoli
- s komentáři můžete vstupovat kdykoli

- e-mail (lukas.linek@soc.cas.cz) a předmět: Politicka sociologie

Forma kontroly předmětu

- zkouška, 5 kreditů

- podmínky úspěšného absolvování kurzu:
  (1.) aktivní účast na výuce založená na studiu povinné literatury;
  (2.) prezentace na semináři;
  (3.) průběžné a závěrečný test.

Prezentace na semináři

- výběr textu společně s vyučujícím
- představit text, hlavní cíl, teorii, případně metodologii a výzkum
- kritická diskuze obsahu textu a případné upozornění na slabiny studie
- vybídnout ostatní k diskusi (student pro prezentaci připraví alespoň tři otázky)
- prezentující může k danému textu najít další literaturu a spolu s ní budovat svou prezentaci

Diskuse aktuálních témat a událostí

- A. studenti mohou vybrat téma, které je zajímá, a můžeme jej využívat v průběhu semestru k diskuzi a prezentacím:
- volby (minule USA, nyní PS), politika a sociální sítě / technologie, politika v CEE (populismus, democratic backsliding)

- B. budu připravovat otázky k aktuálním tématům, budou zavěšeny v Moodle u konkrétní hodiny, řekneme si je na konci hodiny a budou i v prezentaci

Co je to politická sociologie?

- hraniční disciplína mezi sociologií a politologií (reakce na ustavení autonomních sfér hospodářství, společnost a politika v 19. století)
- v době ustavování (pod)oboru v 50. a 60. letech 20. století byl předmět definován jako: zkoumání sociální podmíněnosti politických institucí a demokracie
- v současnosti neexistuje žádná rozumná definice toho, co odlišuje politickou sociologii od politologie či sociologie (viz rekonstrukce a integrace současných sociálních věd)

Vztah společnosti a státu v dílech klasiků I.

- Marx – teorie společenského vývoje, která je založena na konfliktu hospodářsky definovaných sil; politika je vyjádřením společenských konfliktů

- De Tocqueville – souvztažnost způsobu života a organizace politické moci; základní podmínkou demokracie jsou společenská štěpení, soutěž mezi společenskými skupinami a dobrovolné organizace a komunitní spolky (a neexistence šlechty)

Vztah společnosti a státu v dílech klasiků II.

- Weber – role hodnot ve vývoji a změnách společnosti, hospodářství a politiky; vztah společenských institucí a typů legitimní moci / autority

- Durkheim – rostoucí specializace práce a individualizace života vyžadují organizace, které zprostředkující vztah jedinec-stát, především profesní komory, cechy apod.

Vztah společnosti a státu v dílech klasiků III.

- Michels – masové organizace vedou k byrokratizaci, vzniku elit a manipulaci jedinců a mas
- Gramsci – vládnoucí třída si udržuje moc pomocí kulturní hegemonie; normalizace specifických hodnot a norem

Ustavení podoboru Politická sociologie

- 1959 ustaven Committee for Political Sociology in ISA kongresu; CPS byl následně součástí jako ISA, tak IPSA

- interdisciplinarita (X umělé dělení sociálních věd)
- komplexnost zkoumaných fenoménů

- hlavní tehdejší představitelé: Rokkan, Lipset, Aron

Politická sociologie jako vědecko-výzkumný a politický projekt

- rozvoj dotazníkové techniky sběru dat, teorie pravděpodobnosti, teorie měření postojů a počátky výpočetní techniky
- strukturální funkcionalismus a behavioralismus
- politické požadavky na znalosti ohledně udržení a pádu demokratického režimu

Seymour M. Lipset a politická sociologie

pět samostatných výzkumných oblastí (Lipset 1960):

- volební chování obyvatel
- koncentrace politické moci a proces politického rozhodování
- ideologie politických hnutí a zájmových skupin
- politické strany
- systém vlády a byrokracie

zájem o neformální procesy, dysfunkce, latentní funkce, konflikt

Hlavní dnešní témata politická sociologie

- stát a vládnutí (a jejich legitimita)
- aktéři politického procesu jako státní administrativa, politické strany, média, zájmové skupiny, sociální hnutí
- vztahy mezi těmito aktéry, především tedy politické sítě a zprostředkování zájmů
- občanská společnost – vztah státu, (občanské) společnosti a trhu
- politická kultura, postoje, sociální kapitál a politická socializace
- kolektivní jednání a participace

Co je politika?

- otázka po rozsahu *politického* odpovídá na to, co vše patří do politiky a tedy je předmětem zájmu **politické** sociologie
- množství různých definic termínu politika
- definice politiky a jejích hranic není jen vědeckou diskuzí, ale je i součástí politického boje
- v čase se výrazně proměňuje v závislosti na velikosti státu a způsobu vládnutí

Definice politiky: lokace

- (institucionální) lokace (*politika je to, co se týká veřejné vlády*)

Sartori (1973): 'Political behaviour should not be understood literally. The expression does not point to any particular type of behaviour; rather it denotes a locus, a *site* of behaviour'.

Definice politiky: aktivita/rozhodování

- aktivita/rozhodování v určitém prostoru

Easton (1965): „Politics is the authoritative allocation of values for a society“.

- alokace

Lasswell (1936): Politics: Who gets What, When, How.

Definice politiky: konflikt

- konflikt zájmů konstituuje politiku

Bennett (1975): ‘Genuinely political situations involve multiple and conflicting demands addressed to the same resources and occurring within the same institutional framework’, and ‘At a minimum politics has to do with the distribution of scarce and sought-after resources among contending parties”.

Schmitt (1932): binarita přítel / nepřítel

Definice politiky: moc a násilí

- politično definováno mocenskými vztahy
- Lasswell (1950): „Where there is power, there is ipso facto politics“.
- feministické teorie

Jak lidi používají pojem politika?

- definovat politiku na základě toho, jak lidi tento pojem používají

- **Úkol na příští hodinu**
- koukněte se do médií a najděte příklady použití pojmu politika, politický, politik, zpolitizovaný. Kdo, jak a proč tyto pojmy používá?

- Možnost prezentace: Schmitt o političnu

Výstupy učení

- definovat předmět zkoumání podoboru politická sociologie
- vysvětlit základní přístupy k definování pojmu politika (politika jako lokace a jako moc)